Postup převodu studijních materiálů do formátu EED

Verze I

Středisko ELSA ČVUT v Praze

Wanda Gonzúrová, Pavel Hrabák Poslední aktualizace 1. dubna 2015

Tento text vznikl za podpory projektu ESF OPVK ExpIn, *Síť expertních pracovišť k zajištění inkluze v terciárním vzdělávání*, reg. č. CZ.1.07/2.2.00/29.0010.

Obsah

Úvodem	4
Přehled postupu úpravy textů do formátu EED	5
1. Fáze převodu pomocí OCR	6
2. Fáze formátování textu	8
3. Fáze přepisu matematiky	10
4. Fáze kompletace	10
Reference	11

Úvodem

Tento dokument vznikl za účelem sjednocení a optimalizace pracovního postupu adaptace studijních materiálů prováděné ve středisku ELSA. Pracovní postup zahrnuje nejen popis jednotlivých fází a doporučená nastavení používaného softwaru, ale i přesný popis dílčích výstupů. Nutnost takto podrobného a do jednotlivých kroků rozpracovaného návodu je dána potřebou sjednotit práci většího počtu externích digitalizátorů, kteří se rekrutují z řad studentů ČVUT. Dodržováním tohoto postupu je zaručena jednotná podoba výsledných dokumentů navzdory různorodosti a proměnlivosti skupiny externích digitalizátorů.

Níže uvedený návod vede externího digitalizátora postupem adaptace krok za krokem. Konkrétní pravidla formátování a zápisu matematiky jsou uvedena v [1], [2], vycházející z [3].

Vzhledem k vývoji kompenzačních pomůcek a studijních strategií je tento dokument považován za neuzavřený a bude dále inovován dle relevantních připomínek digitalizátorů a uživatelů adaptovaných materiálů.

Wanda Gonzúrová a Pavel Hrabák

Přehled postupu úpravy textů do formátu EED

Převod titulu do formátu EED probíhá ve čtyřech fázích:

- 1. Převod pomocí OCR,
- 2. Formátování textu,
- 3. Přepis matematiky,
- 4. Kompletace.

Je nutné, aby digitalizátor zvládal první tři fáze v plné míře, i kdyby se podílel jen na jedné z nich. Fázi kompletace provádí kmenový pracovník střediska.

Konečné výstupy po provedení všech fází jsou:

- NázevTitulu soubor ve formátu Fine Reader
- NázevTitulu_ZDROJ.pdf soubor obsahující obrazy skenu, případně zdrojový soubor ve formátu PDF, byl-li k dispozici
- NázevTitulu_OCR.doc neopravený dokument bez formátování (nearchivuje se)
- NázevTitulu_FORM.doc opravený formátovaný dokument, matematické výrazy označeny \$\$
- NázevTitulu_FINAL.doc kompletně převedený dokument včetně matematických výrazů
- Příloha složka obsahující obrázky ve formátu PNG, JPG, či PDF.
- NázevTitulu.doc finální dokument zkompletovaný kmenovým pracovníkem

Soubory NázevTitulu, NázevTitulu_ZDROJ.pdf a NázevTitulu_FORM.doc se archivují pro potřeby úprav do jiného formátu EED.

1. Fáze převodu pomocí OCR

V první fázi je nutné převést předlohu do textového formátu. Tištěnou předlohu je nutné naskenovat (a to včetně tiráže!), elektronickou převést do formátu kompatibilního s použitým OCR softwarem (např. PDF, TIFF). Poskytne-li autor zdrojový soubor titulu (LaTeX, Word, apod.), fáze OCR odpadá a v dalších fázích je třeba postupovat individuálně dle formátu zdrojového dokumentu.

Doporučený postup pro rozpoznání textu pomocí FineReader, verze 11 (dále FR)

1. Nastavit: Nástroje/Možnosti/Uložit/DOCX-ODT-RTF/Zachovat rozvržení: Nešifrovaný text a Nastavení obrázků: Zachovat obrázky

ložnosti		? ×
Dokument Skenovat/Otevřít Číst Uložit	Zobrazit Pokročilé nastavení	
DOCX/ODT/RTF XLSX PDF PDF/A H	ITML PPTX TXT CSV FB2/EPUB DjVu	
Zachovat <u>r</u> ozvržení		_
Nešifrovaný text		
Výchozí velikost papíru		_
Standard	🔲 Zv <u>ě</u> tšit velikost papíru, aby odpovídal obsahu	
Nastavení textu		-
Zachovat záhlaví a zápatí	🔲 Zachovat čígla řádků	
Zachovat konce stránek	Zachovat text a barvu pozadí	
Zachovat konce řádků		
Nastavení obrázků		-
Nejvyšší kvalita (rozlišení zdrojové	Zachovat obrázky	
Pokročilé nastavení		-
Zvýraznit neurčité znaky		
Povolit kompatibilitu s ostatními textov	vými procesory	
		~ .
	OK Storno Nápov	/eda

 FR automaticky analyzuje obrazovou předlohu. Před uložením rozpoznaného textu je třeba zkontrolovat a upravit analyzované oblasti textu a obrázků. Po úpravě oblastí je nutné nechat dokument znovu "číst".

Soubor Upravit	Zobrazit	Dokument	Stránka Oblasti	Nástroje Nápověda	а	
Rová úloha	Otevří	Skenov	rat Načíst 🛛	lazyk dokumentu: Čeština 🗨	Uložit	 Prostý text ▼ ■ □
Stránky 🛛	Obr	ázek 🛛 💈	Upravit obrázek	🗏 Číst 🗂 Analyzovat	t 🔟 Text 属 O	brázek 🔝 🖽 🛯 🗔
🔲 🔻 🔳 Plnobare	revný Číst zvolené stránky (Ctrl+R)					
- William Marcel	Tab	II.2 Složení suchéh	ho vzduchu	Číst zvolené strán	k <mark>y (Ctrl+R)</mark>	
		11.2 Složení suchét Ž ^{yn}	ho vzduchu Objemový zlomek v plynu ve vzduchu [obj. %]	Číst zvolené stránl Hmotnostní zlomek w plynu ve vzduchu [hmotn. %]	k <mark>y (Ctrl+R)</mark>	
		11.2 Složení suchéh Ž ^{yn} N ₂	ho vzduchu Objemový zlomek v plynu ve vzduchu [obj. %] 78,84	Číst zvolené stránl Hmotnostní zlomek w plynu ve vzduchu [hmotn. %] 75,51	k <mark>y (Ctrl+R)</mark>	
		11.2 Složení suchéh Ž ^{yn} N ₂ O ₂	ho vzduchu Objemový zlomek v plynu ve vzduchu [obj. %] 78,84 20,946	Číst zvolené stráni Hmotnostní zlomek w plynu ve vzduchu [hmotn. %] 75,51 23,16	ky (Ctrl+R)	
		11.2 Složení suchéh 2 ^{yn} N ₂ O ₂ Ar	ho vzduchu Objemový zlomek v plynu ve vzduchu [obj. %] 78,84 20,946 0,934	Číst zvolené stráni Hmotnostní zlomek w plynu ve vzduchu [hmotn. %] 75,51 23,16 1,28	ky (Ctrl+R)	

- 3. Po rozpoznání uložit dokument aplikace FineReader (obsahuje obrazy a informace o posledním rozpoznání).
- Obrazy uložit do vícestránkového souboru PDF: Soubor/Uložit dokument jako/Dokument PDF/A, zvolit Vytvořit samostatný soubor pro všechny stránky. Takto uložený soubor obsahuje kromě obrazů i textovou vrstvu z rozpoznání.
- 5. Rozpoznaný dokument uložit jako DOC.
- V rozpoznaném souboru DOC vymazat veškeré formátování (Změnit Styly/Vymazat vše) a případné hypertextové odkazy (Ctrl+A, Ctrl+Shift+F9). Uložit.
- 7. Otevřít šablonu: EED-šablona.dotx/.dotm/.dot.
- Vložit text z rozpoznaného souboru prostřednictvím karty Vložení/Objekt/Text ze souboru/rozpoznaný soubor DOC.
- 9. Uložit jako NázevTitulu_OCR.doc.

Výstup:

- NázevTitulu_OCR.doc bez formátování.
- Složka Příloha obsahující obrázky ve formátu JPG, PNG či PDF.¹ Pojmenování obrazových souborů viz [1], Kap. 4.1.
- Soubor NázevTitulu ve formátu Fine Reader
- Soubor obrazů předlohy NázevTitulu_ZDROJ.pdf

¹ Lze uložit všechny obrazové soubory najednou: Uložit soubor NázevTitulu_OCR jako DOCX, otevřít pomocí WinRar (nebo podobného programu), obrázky jsou ve složce word/media.

2. Fáze formátování textu

Ve druhé fázi se doplňuje struktura a formát dokumentu a opravují se chyby v rozpoznání dle *Pravidel pro převod studijních materiálů do formátu EED I a EED II*, viz [1], u jednotlivých bodů jsou specifikovány příslušné kapitoly:

- Oprava chyb v rozpoznání a překlepů (Kap. 2).
- Formátování textu, obrázků a tabulek (Kap. 3 a 4).
- Struktura rovnic na samostatném řádku (Kap. 5).
- Prostor pro zápis matematických výrazů je označen dvěma dolary \$\$.
- Nestandardní úpravy nebo úpravy, které jsou v [1] označeny jako "průvodky-hodné", se průběžně zaznamenávají do kapitoly **Průvodka** na začátku dokumentu.

Doporučené nastavení MS Word:

- Zakázat automatické opravy i automatické opravy pro matematiku.
- V záložkách Automatické formátování a Automatické úpravy formátu při psaní v kolonce Nahradit při psaní zakázat vše kromě Nahradit rovné uvozovky oblými a Mezery po k, s, v a z pevnými mezerami:

Automatické opravy		<u>?</u> ×			
Automatický formát		Akce			
Automatické opravy Automatické opravy pro mate	ematiku	Automatické úpravy formátu při psaní			
Nahrazovat při psaní					
Rovné" uvozovky "oblými"	🗌 Ang	lické řadové číslovky (1st) jako horní index			
Mezery po k, s, v a z pevnými mezerami	jovníky () pomlčkou (—)				
Tučné a _kurzívu_ skutečným formátováním					
🔲 Internetové a síťové cesty hypertextovými odkazy					
Mezery po jednopísmenných předložkách pevnými Formátovat při psaní	mezeram	ni (pouze text v češtině)			
Automatické odrážky	Auto	omatické číslování			
📃 Čáry ohraničení	🗌 Tab	ulky			
Předdefinované styly nadpisů					
Při psaní automaticky					
Formátovat začátek položky seznamu podle předc	hozí polož	ky			
🗹 Nastavit levé a první odsazení klávesami Tab a Ba	ckspace				
📃 Definovat styly na základě formátování					
		OK Storno			

Výsledný dokument této fáze obsahuje:

- Text stylem Normální, Nadpisy úrovně 1, 2, 3, ..., seznam a poznámky pod čarou.
- Navigační symboly před nadpisy, tabulky, obrázky, čísla rovnic, apod. (#, @, *, &).
- Doplněné řezy písma.
- Zpracované obrázky, grafy a tabulky včetně příslušných hypertextových odkazů.
- Prostor pro matematické výrazy označený dvěma dolary \$\$.
- Kapitolu Průvodka na začátku dokumentu.
- Hypertextový obsah za průvodkou

Vstup:

- NázevTitulu_OCR.doc bez formátování a hypertextových odkazů.
- Složka **Příloha** s obrázky ve formátu JPG, PNG, PDF a pod.

Výstup:

- Soubor NázevTitulu_FORM.doc, opravený a formátovaný.
- Složka **Příloha** obsahující obrázky, na které vedou hypertextové odkazy.

3. Fáze přepisu matematiky

Do (nebo místo) připravených dolarů \$\$ se vpisují matematické výrazy dle odpovídajícího formátu EED podle [1] Kap. 5.

- **EED I**: Veškeré matematické výrazy včetně jednopísmenných znaků se přepisují dle pravidel Blind Friendly LaTeX [2] (dále BFL) a nepřevádějí se do grafické podoby.
- **EED II**: Matematické výrazy se zapisují dle BFL nebo přímo z klávesnice. Výrazy psané pomocí BFL jsou převedené do grafické podoby pomocí MathType.
- Nestandardní úpravy, nebo úpravy, které jsou v [1] či [2] označeny jako "průvodkyhodné", se průběžně zaznamenávají do kapitoly **Průvodka** na začátku dokumentu.

Vstup:

- Soubor NázevTitulu_FORM.doc, opravený a formátovaný.
- Složka Příloha obsahující obrázky, na které vedou hypertextové odkazy.

Výstup:

- Soubor NázevTitulu_FINAL.doc opatřený průvodkou s poznámkami k formátování a zápisu matematiky.
- Složka Příloha obsahující obrázky, na které vedou hypertextové odkazy.

4. Fáze kompletace

Kompletaci provádí kmenový pracovník střediska ELSA. Dokument je opatřen řádnou průvodkou, tiráží a dalšími informacemi dle dispozic. Příslušné dokumenty jsou archivovány a katalogizovány.

Reference

- [1] W. Gonzúrová a P. Hrabák, *Pravidla pro převod studijních materiálů do formátu EED I a EED II*, Praha: Středisko ELSA, ČVUT, 2015.
   Dostupné online: http://www.elsa.cvut.cz/_media/files/EED_Verze_I.pdf
- [2] W. Gonzúrová a P. Hrabák, Příručka pro přepis matematického textu pomocí Blind Friendly LaTeX (BFL), Praha: Středisko ELSA, ČVUT, 2015.
   Dostupné online: http://www.elsa.cvut.cz/_media/files/BFL_Verze_I.pdf
- [3] M. Hanousková, Metodika k úpravám elektronických textů pro zrakově postižené uživatele, Verze VII, Brno: Středisko Teiresiás, Masarykova univerzita, 2010.
   Dostupné online: http://www.teiresias.muni.cz/download/Metodika_VII.pdf